

BİZ KİMİZ?

Bizler, Akdeniz etrafındaki farklı sosyal ve kültürel geçmişlerden ve halklardan kadınlar ve erkekler, militanlar, entellektüeller, aktivistler, sanatçılar ve araştırmacılarız; Akdeniz'in ortak kaderimiz olduğuna inanıyoruz. Eylül 2014'ten bu yana, bir dizi faaliyet - son üç SabirFest buluşmasında ve 2015 Dünya Sosyal Forumu kapsamında gerçekleştirilen bir forum - esnasında doğan bir taban süreci olan Sabir Maydan etrafında bir araya geldik. Akdeniz çevresinde uluslararası yurttaşlık fikrine odaklanan Sabir Maydan, yurttaş inisiyatifleri ve çalışmaları aracılığıyla Akdeniz havzasının bütünleşmesini öngören örgüt ve bireylerin oluşturduğu bir sivil toplum ağının teşvik etmeyi amaçlar. Bu itibarla, yakın gelecekte görmeyi istediğimiz Akdeniz'i tarif eden temel bir bildiri olarak "Akdeniz Yurttaşlığı Manifestosu"nun hazırlığına girişmeye karar verdik.

MANIFESTOYA DOĞRU

Manifesto, niyet ettiğimiz üzere, bölgede yeni bir yurttaşlık ve aidiyet kavramını tanımlayan ilke ve değerleri ifade eden bir bildirge. Bunun yanısıra, bütünleşme, sosyal adalet, çevre için adaleti, katılımcı demokrasi, sosyal ve ekonomik dayanışma, barış ve karşılıklı anlayış ana hatlarından müteşekkil bir alan oluşturmak üzere, Akdeniz havzasında diyalog ve tartışmayı kolaylaştırmayı hedefleyecek eylemlere ilham verici bir çerçeve sağlamasını da arzu ediyoruz.

Bu Manifesto, bölgede vatandaşların yönlendirdiği geniş çaplı bir süreç vasıtasıyla tamamlanacaktır. İşte bu yüzden, "taslak-Manifesto" olarak adlandırdığımız ve danışma süreci boyunca savunmak ve geliştirmek isteyeceğimiz ana ilkelere odaklanan, erişmesi kolay bu kısa metni burada sunuyoruz.

"Taslak Manifesto", SABIRMAYDAN çevresinde tartışılacak ve ardından 2017 SABIRFEST'de kamuoyuna tanıtılacak. Bu etkinliği takiben, adını "Akdeniz Yurttaşlığı Manifestosu" koyacağımız, daha ayrıntılı, politik, savunuya yönelik bir metin üretmeyi amaçlayan, bölgesel ölçekli kamusal bir istişare süreci başlatılacak.

Editöryal komite, Fatima AL-IDRISSI, Said BAKKALY, Debora DEL PISTOIA, Mohamed LE-GHTAS, Lidia LO SCHIAVO, Gianluca SOLERA, Igor STIKS, Nagwan AL-ASHWAL ve Kais ZRI-BA'dan oluşuyor.

NEREDEYİZ?

Son on yıldır, Akdeniz halkları ve toprakları birçok toplumsal mücadelenin merkezinde yer aldı. Bununla birlikte, bölgenin eski rejimlerini, adaletsiz sosyo-ekonomik sistemlerini, kemer sıkma önlemlerini kitlesel ölçekte protesto edenler, genellikle ihanete uğradı; Akdeniz'in her iki yakasındaki fırsat ve vizyon eksikliği yüzünden, ülkelerindeki siyasi rejimlere güvenini kaybetmiş ve gelecekleri ellerinden alınmış hisseden gençlerle kurumlar arasındaki yarı genişledi.

Kriz, ayrıca, Libya ve Suriye'de yaşanan iç savaşlar ve birçok Afrika ülkesindeki kötüleşen koşullar nedeniyle akış hacimleri artan göçmenlerin damgalanmasını da şiddetlendirmiştir. Diğer taraftan, birçok siyasi ve sosyal grup ve birey, milliyetçilik, otoriterlik, dini ve kültürel homojenlik telkiniyle,

kimlik temelli bir mahiyette kendilerini yeniden tanımlamakta; ya da, kendi kişisel ve toplumsal kuruluşlarını silahlı mücadele yoluyla aramaktalar. Bu durum, işbirliğini, bizatihi yurttaşlık kavramını ve bölgede kültürel ve coğrafi aidiyet fikrini baltalıyor.

İnsan haklarına ve sosyal adalet anlayışına bağlı, bölgenin kültürel ve çevresel mirasından endişe duyan ve ortak bir Akdeniz geleceğine inanan Akdeniz’li kadınlar ve erkekler olarak :

A. Kemer sıkma politikaları, kamusal kaynakların metalaştırılması ve bir çok Avrupa ülkesinde sosyal hakların erimesi, bunun etkilerinin Akdeniz’in güney kıyılarına ve nihayetinde bölgenin geri kalanına sirayeti karşısında patlak veren ayaklanmalar ve toplumsal protestolardan iyisiyle kötüsüyle dersler çıkardık; tabanları 2008’deki kemer sıkma politikalarına tepki hareketlerine ve 2011’in devrimci hareketlerinin taleplerine dayanan yeni siyasi gruplaşmaları ilgiyle değerlendirdik;

B. Amaçları özgür ve birleşmiş bir Avrupa olan anti-faşist militanlar ve entelektüeller tarafından kaleme alınmış 1941 Ventotene Manifestosu’ndan esinlendik ki, Ventotene Manifestosu, Avrupa bütünleşme “projesinin” tasarlanmasında Faşizm ve Nazizme karşı savaşan Avrupa halkları için bir ilham kaynağı olmuştur;

C. Bölgede güçlü toplumsal hareketlerin ve sivil toplumun yükselişini tetikleyen Dünya Sosyal Forumu’nun kurucu metni olan ve ekonomik sömürüye karşı mücadele eden alter-küreselleşme hareketinin programını oluşturan Porto Alegre Bildirgesi’ni inceledik.

NEYE INANIYORUZ?

Bu belge ile, aşağıda anılan hususlardan hareketle, Akdeniz’in geleceği üzerine yurttaş odaklı bir tartışma başlatmak istiyoruz;

1. İNSANLIĞIN KESİŞİM NOKTASI Akdeniz, tarih boyunca bölgede gelişen medeniyetleri besleyen dilleri, dinleri felsefi sistemleri ve bilim disiplinleri doğurdu. Yakın Doğu, Kuzey Afrika ve Güney Avrupa’daki halkların kültürlerinin buluşabildiği, birbirine karışabildiği ve kaynaşabildiği ayrıcalıklı bir yeri temsil edegeldi. Nitekim, Doğudaki ilk şehirli toplumların, Greko-Rum, Yahudi-Hıristiyan ve İslam uygarlıklarının, Rönesans gibi aydınlatıcı dönemlerin ve İskenderiye, Tangier, Konstantinopolis/İstanbul, Selanik ve Dubrovnik gibi kozmopolit şehirlerin beşiği oldu. Bin yıllar boyunca her şeyi, insanları, hayvanları, malları, gemileri, fikirleri, dinleri, yaşam biçimlerini ve hatta bitkileri kaynaştıran, zenginleştiren bir kavşak. Öznelliğini denge kurmakta bulan; ne çok soğuk ne de fazla sıcak; yatıştırıp sonra tekrar karıştıran; karşılıklı kutupları kesişme noktalarına dönüştüren; farklı yerleşim, toplumsallaşma ve yaratım biçimlerinin karışımından güzellik üreten ve bunları kuşatan felaketlerin kenarından dolaşan. Bir kavşak olarak Akdeniz’in tarihi, okullarda öğretildiğinde, kültür camialarında keşfedildiğinde ve kurumlarca savunulduğunda, halklar ve kültürler arasındaki uzlaşmazlık ve uyumsuzluk kavramlarına dayanan herhangi bir anlatıya kolaylıkla meydan okuyabilir.

2. BİR ALIŞVERİŞ MEKANI Akdeniz aynı zamanda Afrika, Avrupa ve Asya kıtalarındaki ülkelerin arasında ekonomik ve finansal değiş tokuşun mükemmel bir arayüzüdür. Bu yerde, imparatorluklar, krallıklar ve cumhuriyetler olağanüstü dinamik uluslararası ticaret ağları kurmuş, ve böylelikle, malların ve fikirlerin dolaşımına katkıda bulunmuşlardır. Bu alışveriş, Akdenizin muhtelif kıyıları arasında maddi ve manevi çeşitli zenginliklerin aktarımına izin vererek, yalnızca kıyı bölg-

elerinin ve onların anakaradaki komşularının değil, tüm insanlığın ekonomik, sosyal ve kültürel gelişimine katkıda bulunmuştur. Bu çerçevede, savaş zamanlarında bile, astronomi, tıp bilimleri ve matematik alanlarında önemli gelişmelere yol açtı; tercümeyle destekledi ve dillerin karşılıklı zenginleştirilmesine yaradı; son olarak, tarımsal uygulamalarda ve beslenme biçimlerinde, tekstil ürünlerinde ve değerli metallerin çıkarılması alanlarında yeni buluşları teşvik etti. Bugün aklımıza getirmek istediğimiz Akdeniz budur, zira bu değiş-tokuş potansiyelini halen de kesinlikle tüketmiş değil. Bilhassa şehirler, bu alışveriş cereyanlarının eklenme yerleri; ifade özgürlüğünün ve yaratıcılığın - bir fırsat verildiğinde - zihniyetlerimizi sorgulanamaz dogmalar ve spekülasyon menfaatleri dikte ettiği dar kalıpların dışına taşıyabileceği, çok kültürlü ve çok dilli bağlamlar. Kentlerimizi geri alma talebi ve işlevlerini alışveriş mafsalları olarak savunmak son derece önemli. Aslında Akdeniz şehirleri, aradığımız Akdeniz vatandaşlığını uygulamak için eşsiz bir fırsat sunuyor. Şehirler, bir yandan, ikamete dayalı (kökene, dini veya etnik kimliğe veya devletin vatandaşlık kaydına bağlı olmayan) katılıma ve iş birliğine imkan sağlıyorlar. Öte yandan, kendi aralarında birlikler kurabilir ve böylece - doğrudan kültürel, sosyal ve politik katılım, kentsel demokrasi ve kentler-üstü dayanışma temelinde - farklı bir yurttaşlık (hemşehrilik) modeli ortaya koyabilirler. Bu da, politik olanın yeniden tanımlanması ve demokrasinin, üyelik ve kimliğin zenginleştirilmesi için bir fırsat yaratır. Kriz ve kültürel çatışma dönemlerinde, barış, haysiyetli bir yaşam, karşılıklı saygı ve sosyal adalet kültürünü teşvik etmek için, sanatsal yaratı ve bilimsel araştırmalar kadar, ticaret ile bilgi ve mamullerin mübadelesine ve kentsel ortaklıklara her zamankinden daha fazla ihtiyaç duyulmaktadır.

3. YAPISAL BİR ÖZELLİK OLARAK HAREKETLİLİK Tarih boyunca Akdeniz bölgesi, dünyadaki en yoğun göç alanlarından birini temsil etmiştir. İnsan hareketliliği, Akdeniz uygarlıklarının kurucu bir unsurudur. Bununla birlikte, son dönemlerde sınır kapama politikaları ile göç için gerçekçi alternatiflerin yokluğunun örtüşmesi, bölgede insanların dolaşımını çok tehlikeli hale getirmiştir. Kıyılar arasına dikilen kurumsal engeller, sadece seyahat edebilme temel hakkını ihlal etmekle kalmadı; bu engellemeler, modern kölelik ve sömürü biçimlerine kaynaklık ederek büyüyen, yasadışı ve insanlık dışı bir sınır geçişi ekonomisini de son yirmi yıldır teşvik ettiler. Güney ve doğu Akdeniz eteklerinde yer alan Fas, Libya ve Türkiye gibi ülkeler, transit noktalar haline geldi ve AB bu ülkeleri kontrol işlevleriyle görevlendirdi. Buralarda göçmenler, suçlu ya da rakip olarak görülüyor. Öte yandan, Suriyeli mülteciler Akdeniz'de en savunmasız gruba dönüştüler. Herşeye rağmen, insanların hareketi, hiçbir zaman herhangi bir makam tarafından zayıflatılmayacak temel bir insan hakkı olabilmelidir. İnsanların dolaşım hakkına getirilen mevcut kısıtlamalar, kuzey ve güney kıyıları arasında ekonomik ilerleme, gençliğe sunulan fırsatlar, insan haklarının korunması ve demokrasi de dahil olmak üzere, her seviyedeki derin kalkınma uçurumunun sonucudur. Avrupa ülkelerinin sınır kontrolünü güney Akdeniz'e veya Sahra-altı ülkelere taşımaya bırakması gerektiği kanısındayız; ayrıca, yerel kalkınma politikalarının güney kıyı bölgelerinin epey berilerine uzanmasını ve göçün doğduğu bu bölgelere ve ülkelere ulaşmasını elzem görüyoruz. İnsan hareketliliğinin korunması, aynı zamanda insanların kaçtığı komşu çatışma bölgelerinde barış ve adaletin yeniden tesis edilmesine uğraşılmasını da gerektirmektedir.

4. EŞİTSİZLİKLERİN ÜSTESİNDEN GELMEK VE YENİDEN BÖLÜŞÜMÜ DESTEKLEMELER Akdeniz bölgesindeki eşitsizlikler, orta sınıfın yoksullaştırılması ve yoksulluğun azaltılması hızının yavaşlatılması yoluyla sosyal kalkınmayı tehdit etmektedir. Bu dinamikler, sağlık ve eğitime erişimde asimetriye neden oluyor ve dolayısıyla da, ekonomik ve sosyal imkanlar bakımından eşitsizliğin kuşaktan kuşağa iletilmesine, yoksulluk tuzakları yaratılmasına ve insan potansiyelinin ziyan edilmesine neden oluyor. Bölgedeki sosyal ve siyasi huzursuzluğun asıl kaynağı, kültürel veya ulusal kimliklerdeki farklılıklar değil, haklara ve gelişmişlik kazanımlarına erişimdeki eşitsizliklerdir. Birçok AB ülkesinde, Balkanlardaki dönüşüm ekonomilerinde, veya İsrail ve Türkiye gibi gelişmekte olan

ilerlemiş ekonomilerde, ya da, Kuzey Afrika'nın sözümona gelişmekte olan ülkelerinde, toplumsal eşitsizlik karşısındaki kamu politikaları, çoğu zaman neo-liberal uyum reçetelerine ve ultra-esnek emek reformlarına dayanıyordu. Bu uyum reçeteleri, toplumun istikrarlı bölümlerini, bilhassa da gençler bakımından, güvencesizliğe ve dışlanmaya ittiler. Hem anlaşmazlıkların insanların yaşam standartlarını tehlikeye attığı alanlarda, hem de küresel rekabet ortamında zarar gören bölgelerde, tatminkâr seviyede yeniden bölüşümü destekleyecek, işbirliğine dayalı ekonomik ve sosyal kalkınmaya ve bölgesel çözümlere yönelmeliyiz. Temel kamu hizmetlerinin ücretsiz elde edilebildiği, sıkı çalışmanın ödüllendirildiği ve kişinin geçmişine bakılmaksızın sosyo-ekonomik konumunu geliştirilebileceği, yeterli yaşam standartlarını ve sosyal güvenlik hakkını koruyan bir Akdeniz toplumu istiyoruz.

5. DEMOKRASİ VE ÖZERKLİK HAKKI Demokrasi sadece seçim ve çok partili sistemlerle ilgili olmayıp, aynı zamanda yasama, yürütme ve yargı güçleri arasındaki dengeyle de ilgilidir. Demokrasi ayrıca vatandaşların temel haklarına erişimleri ile ilgilidir; kendi kaderini tayin hakkı ile yani özerklik ile ilgilidir. Bu hak sayesinde, insanlar politik statülerini serbestçe belirler ve ekonomik, sosyal ve kültürel gelişmelerini özgürce sürdürürler. Tüm Akdeniz ulusları demokratik aydınlanma, otoriterlikten özgürleşme ve kendi kaderini tayin hakkına sahiptir (ancak diğer grupların zararına değil); vatandaşları, dışarıdan ve taraflı herhangi bir müdahale olmaksızın kendi kaderini oluşturma sürecine tümüyle dahil olma hakkına sahiptir. Resmi oy verme süreçlerinden kamusal mitinglere, kurumsal meclislerden özgür kültürel ifade yollarına, yerel demokrasiden demokratik olarak yönetilen hizmetlere ve işletmelere, İnternet gibi yeni teknolojilerden mahalli radyolara, mümkün olan bütün yöntemler vasıtasıyla katılımcı bir şekilde karar verme yetkisine sahiptirler. Bu sonuncusu, yani yerel radyolar, resmi kanallara alternatif bilgi kaynağı olması ve etnik ve dil çeşitliliğini yansıtarak özellikle gelişmekte olan ülkelerde demokrasinin tabandan gelişmesini teşvik eden önemli bir araçtır. Ancak dünyaya açık ve eleştirel bakımdan aktif, bilinçli ve sorumlu bir toplum, baskıcı hükümetlerin, kurumlardaki yolsuzluğun ve taraf tutarak, önyargıları pekiştirerek ve olgusal gerçekleri bulandırarak anlaşmazlıkları körükleyen tarafgir medyanın karşısında durabilir.

6. TÜM RADİKALİZM BİÇİMLERİNİN REDDİ VE ETİK ARAYIŞI Akdeniz inanç temelli fanatizm ile eş anlamlı hale gelmiştir ve - kültürün ve toplumun bütün önemli alanlarında alakalı görülen - din, inananları harekete geçirmek ve şiddete sarılmak için bir araç olarak tarif edilmektedir. Ne var ki, itikatlarının temel dogmalarına derinden bağlı, ya da icraatında katı olan inananlar, ille de şedit ya da Tanrı adına şiddeti meşrulaştırıyor değil. Şiddet içermeyen köktencilik de mümkün. Kuşkusuz, dini saiklere atfedilen terörizmi kınamalıyız; bu terörizmin ilk kurbanları halklar arasındaki anlayış ve kültürler arası diyalogdur. Ancak, bu yeterli değildir. Aşırılıkçılığa yol açan ve örneğin İslami bir yapının silahlı mücadelesini besleyen, veyahut da Yahudi veya Hıristiyan topluluklar içerisinde dini kimlik kapsamında Öteki'ne karşı ayrımcılık ve baskı uygulayan köktencilüğün tüm biçimleriyle mücadele etmeliyiz. Keza, ekonomist mantığa dayalı sınırsız genişleme ve üretim köktencilüğü de, bu bakımdan tehlike arz ediyor. Devlet ya da Ulus adına şiddetin ve hakların bastırılmasının meşrulaştırıldığı, nefret temelli herhangi bir milliyetçilik de aynı şekilde tehlikeli. Diyalogun yeniden eşit taraflar arasında olmaklığına dönmesi ve böylelikle bir kültürün kendi onurunu reddetmek ile Öteki'ni şeytanlaştırmak arasında bir seçime zorlanmaktan kurtulması, piyasa rekabetinin ayazında, mülkiyet ve tüketimin uğursuz dininde, ya da ulusal kimlik mitlerinde maskelenen baskıyı ortaya çıkararak mümkün olabilir ancak. Aynı zamanda, ortak ata İbrahim'den ilham alan ve insanlık, misafirperverlik, dayanışma ve bilgelik sunan Yahudi, Hıristiyan ve Müslüman öğretilerde kutsal kabul edilen alan etik de memnuniyetle karşılanmalı, başka inançların mensupları ve bir dine inanmayanlar arasında da paylaşılmalı ve dinen dışlanma, manipülasyon ve kültürel görelilik karşısında savunulmalıdır.

7. KADINLARIN GÖZÜNDEN İNSAN HAKLARI PERSPEKTİFİ Akdeniz bölgesinde insan haklarının baskılanması son zamanlarda birçok değişik şekillere bürünmüş ve sivil toplum alanlarının daraltılması bakımından bir paradigma halini almıştır. Bu endişe verici eğilim, hem 2011 ertesinde karşı-devrimci güçlerin toparlanmasının peşisıra Kuzey Afrika ve Ortadoğu ülkelerinde, hem de Avrupa'nın sözümona pekişmiş demokrasilerinde kemer sıkma politikalarına karşı protesto gösterilerinin ardından görülür olmaya başladı. Aktivizm, ifade özgürlüğü , mahremiyet ve barışçıl muhalefet alanlarına saldırının ve bu alanların yok edilmesinin ana nedenlerinden biri, terörle mücadele politikalarıdır ve bu politikalar bölgenin sınırlarının ötesinde de sivil topluma yönelik acımasız ve sert önlemlerin sürekliliğini temsil etmektedir. Bölgedeki bu gelişmelerin köklerinde, kadınları ve kırılgan grupları insan hak ve haysiyetinden mahrum eden ataerkil bir sistem yatmaktadır. Toplumsal cinsiyet ayrımcılığı, çağdaş demokrasilerin bile üstesinden gelemediği en eski eşitsizlik biçimidir. Post-kolonyal hale ve toplumsal cinsiyete duyarlı bir insan hakları tasavvuruyla ve yasal statülerinden bağımsız olarak, insanların temel haklarına saygı duyulan ve vatandaşların daralmakta olan sivil alana karşı koyabilecek donanıma sahip oldukları bir Akdeniz'i hayal etmemiz gerekiyor. Bağımsız, Akdenizi aşan eylemci hareketlerin varlığı, kolektif çıkarların ifade edilmesine ve halkın kamusal tartışma ve karar oluşturmaya katılmasına imkan sağlayan köşe taşlarından biridir. Dahası, Akdeniz'i, kadınlara ve cinsiyet kimliği temelli azınlıklar da dahil olmak üzere, kırılgan gruplara yönelik hem olgusal hem de anlatıya dayalı yapısal şiddetten kurtarmamız gerekiyor. Öyle ki, cinsiyet temelinde farklılıklar kabul görsün, kadınların çoğul kimliklerine ve rollerine Batı feminizmince esinlenen klişelerin de ötesinde değer verilsin ve Akdeniz kadınları arasındaki fiziki ve psikolojik sınırlar kalksın. Akdeniz ülkelerinin tarihini araştırmak ve ortak bir kader anlayışını geliştirmek için anahtar bir araç olan eğitim, kadınların temel hak ve öğrenme süreçlerinin "koruyucuları" olarak toplumdaki merkezi rolünün tanınması açısından büyük önem taşıyor.

8. AKDENİZ EKO-BÖLGESİ ORTAK GELECEĞİMİZE AİTTİR Akdeniz, iklim ve ekolojik özellikleri bakımından yer yüzeyinin ancak % 2'sinde bulunabilen eşsiz bir eko-bölge. Afrika sıcağı ile Atlantik soğuşunu bin yıllardır evcilleştiren ve yeryüzündeki sebze türlerinin % 20'sini ile endemik bitkilerin % 52'sini içeren olağanüstü bir biyoçeşitlilik üreten ılıman iklimi, bugün büyük tehlike altında. Deniz havzası için de aynı şey söylenebilir: Gezegenin toplam deniz yüzeyinin % 1'den azını kaplayan Akdeniz, dünyadaki tüm deniz biyolojik çeşitliliğinin % 15'ine evsahipliği yapıyor. Bu bölgeyi ağır darbe vurması beklenen küresel ısınma, sürdürülebilir olmayan balıkçılık, orman yangınları ve kentleşme, yabani ve kırsal alanların güzelliğini ve biyolojik mirasımızın zenginliğini radikal bir şekilde yoksullaştırmak üzeredir. Akdenizdeki biyolojik ve beşeri hayatın kalbi, olağanüstü bir ekonomik kaynak ve bizatihi Akdeniz kültürünün dayanıklılığının hem sonucu ve hem de vasıtası olan deniz, insan cesetleri, mikro-plastikler ve gemi enkazlarının bulunduğu bir sıvı atık alanına evrilmekte. Akdeniz eko-bölgesinin korunması, yalnızca türlerin yok oluşunun önüne geçmek, sağlıklı ve çeşitlenmiş pek meşhur diyetimizi savunmak ya da yüzyıllar boyunca İnsan ve Doğa tarafından yaratılmış arazilerin tahrip edilmesini önlemekten ibaret değil. Bu aynı zamanda, tüm insanlığa, gezegene ve gelecek nesillere ait, su, toprak, tohum, canlı türleri ve hava gibi varlıkların metalaştırılma sürecine karşı mücadele etme meselesi. Biyolojik çeşitlilik olmaksızın kültürel çeşitlilik olamaz ve kâr köleliğine boyun eğerseniz, hiçbirisi mümkün değildir. İklim değişikliği bir yanda, aşırı kentleşme, aşırı avlanma ve yangınlar diğer yanda ve aslında aynı madalyonun iki yüzünü oluşturuyorlar. Gelişme modelimizi ve değerlerimizi radikal olarak değiştirmek, Akdeniz eko-bölgesinin korunması ve restorasyonu için yatırım yapmak, enerji ve hammadde tüketimini azaltmak, bölgesel gıda döngülerini desteklemek ve tüketim kültürünü alt etmek istiyoruz.

9. BÖLGE ÖLÇEKLİ YAPISAL KALKINMA VE SOSYO-EKONOMİK UYUM Akdeniz ülkeleri ha-

lihazırda çok taraflı ve ikili işbirliği anlaşmalarıyla bağlanmış durumdadır. Avrupa Komşuluk Politikası çerçevesinde, serbest ticaret anlaşmaları ya da adem-i merkezîyetçi ikili işbirliği de dahil olmak üzere, Akdeniz kıyılarındaki ülkeler arasında çeşitli biçimlerde ortaklıklar oluşturulmuştur. Bu girişimler adil olmaktan uzak oldukları gibi, sıklıkla sömürü ve tahakküm nitelikleri de taşıyor. Özellikle Güney ülkelerinin en çok ayrımcılığa uğramış, fakir veya marjinal vatandaşları, bu ortaklıklar çerçevesinde geliştirilen projelerden doğrudan ya da hakkıyla faydalanamıyorlar. Avrupa yatırım programları, Akdeniz'in ekonomik, sosyal ve kültürel gelişimini öngören bir vizyondan ziyade, güvenlik hedeflerine yöneliktir. Kuzey ülkelerinin mevcut kaygısı, esasında, giderek büyümekte olan göç olgusuna son vermek, bunun nedenlerine eğilmek değil: birçok Orta Doğu ülkesindeki silahlı çatışmalar, iklim değişikliğinin Sahra'nın kuzeyinde, Sahel ülkelerindeki olumsuz etkisi, anti-demokratik rejimlerdeki ciddi insan hakları ihlalleri, ya da en basit haliyle Güney'deki nüfusun çoğunluğunu tehdit eden fakirlik ve açlık. Akdeniz'i sarsan krizlere çözüm üretmek için, ülkeler arasındaki stratejileri ve ortaklıkları gözden geçirmeli, yeniden düşünmeliyiz. Ekonomik yatırımların sosyal adaleti, hizmet ve imkanlara hakça erişimi ve özerk bir girişimcilik kültürünü destekleyecek şekilde tasarlandığı, bölgesel ölçekli yapısal kalkınma finansmanına ve sosyal ve ekonomik eşitlik hedeflerine ihtiyacımız var. Yerel sosyal ve ekonomik imkanları arttırmak ve herkesin ekonomik, sosyal ve kültürel haklarını güvenceye almak için, adil ticaret, sosyal ve dayanışmacı ekonomi, kaliteli yerel imalat ve yerel toplulukların kendi kendine yeterliliği teşvik edilmelidir. İki sektör özel ilgi gerekiyor. Biri sürdürülebilir ve kaliteli tarım: geleneksel uygulamaların öğrenilmesi ve kırsal biyolojik çeşitliliğin korunması yoluyla, bölgedeki herkes için sağlıklı ve yeterli gıda sağlayabilir, yakın çevredeki kırsal topluluklar için yeni fırsatlar sunabilir ve iklim değişikliğinin etkilerini azaltabilir. Diğer, fosil yakıtlardan yenilenebilir enerji kaynaklarına geçiş, kırılgan ve yoksul halk kesimlerinin sosyal ve ekonomik hakları üzerinde olumlu bir etki yaratabilir; emek yoğun yatırımlara ve Kuzey ile Güney Akdeniz arasında adil bir teknoloji transferine kapı açabilir.

10. AVRUPA'NIN İKİLİ İLİŞKİLERİNİ SORGULAMAK Avrupa, söylem ve eylemlerini kendi çıkarlarına daha iyi hizmet eden komşu ülkelere göre uydurmak konusundaki utanmaz kabiliyetini göstermiştir. İlk elde suçlanacaklar illa AB kurumları değil, genellikle, Penelope misali, gündüz doku-duğu kumaşı gece söken ulusal hükümetlerdir. Avrupa, demokrasiyi ve ulusların kendi kaderini tayin hakkını vaaz ederken, Suriye halkını kendi diktatörlerine ve dış etkilere boyun eğmek durumunda bıraktı. Despotluğa karşı ayağa kalkan gençleri överken, onlara ihanet eden rejimlerle kârli ticaret anlaşmaları veya sömürüye dayalı sözleşmeler imzaladı. Yoksul uluslarla toplumsal uyum ve dayanışmayı savunmakla birlikte, sınırlarında sefalet ve baskıdan kaçan kişileri reddediyor. Avrupa ülkelerinde neoliberal çözümlerin dayattığı tasarruf tedbirlerinin faydalarını sorgularken, komşu ülkelerde en müşkül durumdaki insanları sarsan yapısal uyum önlemlerinin uygulanmasını destekliyor. Bu ikili politikalar, karşılıklı menfaatler, insani yakınlık ve demokratik hesap verebilirliğe dayalı müşterek bir işbirliği alanının inşası konusunda vatandaşların güvenini ortadan kaldırıyor. Bizler, tüm ulusların ve vatandaşların haklarının sahibi olma hakkını ilke olarak savunuyoruz. Haklar, komşularının zararına, belli bazı ulusların ayrıcalıklı hakkı olamaz. Bugün Akdeniz'de, çoklu statüler, sadakatler, sendeleyip duran haklar, görev ve sorumluluklardan mürekkep vatandaşlık rejimlerinin tarumar coğrafyası, ancak, Akdenizli bir çeşitlilik, alışveriş ve misafirperverlik ruhundan esinlenen, ne Avrupa merkeziliğin ne de otoriterliğin milliyet, din, toplumsal cinsiyet veya toplumsal sınıf temelinde bireysel veya toplumsal ayrımcılık güdemeyeceği, ulusötesi bir vatandaşlık çerçevesinin kurulmasıyla aşılabılır.

11. MÜŞTEREK KİMLİK VE AKDENİZLİLİK-ÖTESİ BİR YURTTAŞLIK TAHAYYÜLÜ Akdenizlilik alanı, çeşitli tarihsel değiş tokuşlar, kültürel etkileşim, paylaşılan hayat tarzları ve birbirini izleyen bölgesel hakimiyetlerin sonucunda ortaya çıkan "müşterek kimliğimiz" in kaynağıdır. Ancak bu biz-

lere yeterli gelmiyor. Sosyal haklarımız ve taleplerimiz bu sorunlu dünyada tam olarak karşılanmamaktadır ve Akdeniz halkları medeni, siyasi, ekonomik ve kültürel haklara erişim bakımından ciddi ölçüde farklılıklar tecrübe etmektedir. Bizler münhasıran ulus devletler tarafından bahsedilen vatandaşlık tanımının ötesine geçmek istiyoruz. Batı ve Doğu geleneklerinden miras alınan soylu insani değerlere dayanan ve sosyal adalet, dolaşım hakkı, iklim adaleti, dayanışma ekonomisi ve katılımcı demokrasi kurallarının geçerli olduğu bir toplum oluşturmayı hedefleyen, Akdenizin uluslar ötesi alanında paylaşılan, etkin ve konvansiyonel çerçevenin ötesinde bir vatandaşlık anlayışının izini sürüyoruz. Hayal edilecek, yaşanacak, eylenecek ve örgütlenecek müşterek bir alan yaratmak amacı taşıyan bir vatandaşlık kavramı. Müşterek kimliğimiz, daha az kabileci, daha az dışlayıcı, seçilmiş efsanelere daha az tutsak ve Akdeniz havzasında bulunan başkalarının ve komşularımızın da hakikatlerine daha açık bir kimlik. Ulusal görev ve haklar sistemlerimizde kut-sallaştırılmış vatandaşlık kavramını yeniden tasarlamaya yönelik bir “olgusal kimlik”, birlikte eylemeye, çalışmaya ve yaşamaya mahsus bir kimlik.

12. AKDENİZLİ BİR ORTAKLIK İÇİN KURUCU (ANAYASAL) BİR SÜREÇ Ortak kaderimiz yalnızca işbirliği ve alışveriş değil, ayrıca, çatışmaların diyalog yoluyla çözüldüğü ve fırsatların ortaklaşa üretildiği bütünleşmiş bir alanı da oluşturmaktır. Euro-Med Ortaklığı, ulusal egoizm, otoriter güçler ve Avrupa'nın bölgede devreden çıkmasıyla nefessiz kaldı. Bu Ortaklık, yeni bir temel üzerinde yeni baştan yaratılmalıdır: herşeyden önce Akdenizli olmalı, Avrupa merkezli değil; ve özellikle de 2011'den sonra birçok Arap ülkesinin ve komşu ülkelerin elde etmeye çabaladığı haklar, demokratik yenilenmeye ve adalet kültürüne dayanmalı. Bizim geniş kapsamlı bir kurucu (anayasal) sürece ihtiyacımız var. Bununla birlikte, ulusal güçlerin gitgide kendi çıkarlarını savunduğu mevcut bağlamda, bu sürece sadece vatandaşlar ilham ve güç verebilirler. Tarihsel olarak, Akdenizliler bünyelerinde çok katmanlı kimlikleri toparmışlardır; son yıllarda da, bütün kıyılarda, kendilerini hakikaten ve tabiatları gereği bu bölgenin bir parçası hisseden yeni bir nesil yetişti. Aşağıdan yukarıya doğru bir anayasal sürecin güçlendirilmesi başlangıçta gönüllü ve bağlayıcı olmayan bir alıştırmaya olacaktır. Tarihsel önemi itibarıyla hayranlık duyduğumuz Avrupa bütünleşmesini ve eleştirel bir bakışla değerlendirdiğimiz ve reformlara ihtiyaç duyduğuna inandığımız halihazırdaki yapısını sorgulamakla uğraşmayacak. Aşağıdan yukarıya doğru işleyen böylesi bir kurucu (anayasal) süreç, Avrupa Birliği'nin başarılarından ve başarısızlıklarından dersler çıkaracak, Güney Avrupa ülkelerini güçlendirecek ve ortak bir Akdenizlilik alanının bir parçası olarak Kuzey Afrika ve Orta Doğu ülkelerine yeni bir ufuk açacaktır.

Federalizm ve müşterekler önümüzde

Akdeniz'i müşterek bir siyasi alan olarak nasıl tahayyül edebiliriz? Eşitsizliklerin ve çatışmanın çoğalmasına, eski ve yeni sömürgeciliğin yaralarına rağmen Akdeniz'i yenilenmiş bir “toplum” ortaklığı olarak nasıl tasavvur edebiliriz? İki analiz ve eylem rotası öneriyoruz.

Birincisi, farklı uluslar arasındaki ilişkileri organize etmek için toplumsal ve siyasi bir yol olması bakımından yenilenmiş bir federalizm kavramına yönelik çalışmalıyız. Hedefimiz, Devletin ve Kapitalizmin ayrımcı, şedit, tahakkümcü ve ırkçı tezahürü karşısında, karşılıklı olarak yararlı, birleştirici ve çoğulcu bir federalizm geleneğine göre şekillendirilen bir Akdeniz demokratik modeli aramaktır. Federalizm salt Batı'nın siyasi düşüncesine ait değildir; Arap âlimler federalizmi andıran siyasal örgütlenme modellerini de tasavvur etmişlerdir.

İkincisi, federalizmin mantığı - yani dayanışma ve demokratik meşruiyet çerçevesinde ortak bir kaderi paylaşma ve işleme - “müşterekler” ruhuyla bağlantılıdır. Akdeniz alanını ortak bir varlık olarak öngörmek ve bunun bir sonucu olarak birlikte hareket etmek, kıyı şeridinde yer alan “uyruklar” arasında ulusötesi etkileşimler yaratmaktadır. Bu nedenle, “yurttaşlık”ı farklı bir düzenleyici kritere dayandırmayı öneriyoruz: yalnızca ius sanguinis (soy bağı ilkesi), veya ius soli (doğuşta edinilen uyruk) değil, ius commune benzeri, yani bölgenin tüm vatandaşlarının Akdeniz’i bir “müşterek fayda” olarak korumaya, paylaşmaya çağrıldığı ve kendilerini bölgenin kozmopolitanizmini canlandırmaya adadıkları yeni bir yurttaşlık biçimi.

Bir “müşterek fayda” olarak Akdeniz, ancak ortak eylem yoluyla müşterek bir alan oluşturulması sonucunda ortaya konabilir. Bu özgürleştirici mantık, halkların ve ulusların aynı coğrafyayı, tarihi ve kültürel kökeni paylaştığı dünyanın başka “Akdeniz” (karaların arasındaki deniz, bahr-i mutasavvıt) bölgelerine de yaygınlaştırabilir. Yaklaşımımız dışlayıcı değil, olamaz da; yahut oryantalist bir kapris de olamaz. “Akdenizlilik” ve “vatandaşlık” sözcüklerini birleştirmenin kendi başına bir çelişki gibi görünebileceği doğrudur. Birçokları, bu bölgenin sınırlar, kurumsal bağlamlar ve anlatılarla bölündüğünü ve tek bir yurttaşlık kuralına sahip olamayacağını gözlemliyor. İşte bizlerin de ele almak, keşfetmek ve çözmek istediğimiz çelişki tam olarak budur. Bunu ancak bakış açımızı ters yüz ederek yapabiliriz; eğer bunu yapmazsak, tahakküm, savaş ve nefretin yükselen yankıları tarafından susturulacağız. İsteddiğimiz vatandaşlık, “yapım aşamasındaki yurttaşlık”, başkaldıran yurttaşlık dinamikleri üzerinden, karmaşık ve doğal olarak da çoğulcu mizacı bakımından türdeşleşmiş bir bölgenin halkı olarak paylaştığımız pek çok değer ve pratiklere, bilgiye ve mirasa sıkı sıkıya çapa atmış şekilde somutlaşabilir ancak.

Özgür ve Birleşmiş bir Akdeniz için

Akdeniz, kültürlerimizi, medeniyetlerimizi, doğa manzaralarımızı ve ailelerimizi doğuran Yedinci Kıtamızdır. Akdeniz ayrıca, hayallerimizin mecazı ve mekanıdır. Geçmişin yenilenmiş, ortak bir Gelecekle ödüllendirilmesi hayalidir; Ortak Bir Ev’in, üç kıtanın bulunduğu ve alışverişte bulunduğu bütünleşmiş bir sahanın hayalidir; bizlerin, bölgenin yurttaşlarının sosyal, ekonomik ve çevresel zorlukları siyasi işbirliği ve kültürel zenginleşme ruhuyla ele aldığı bir yerin hayali. Projemiz, militarizasyon, “medeniyetler çatışması”, toplumsal adaletsizlik ve ekolojik bozguna alternatif sunacak tek makul proje olan birleşmiş bir Akdeniz’dir.

75 yıl önce, 2. Dünya Savaşı hala ortalığı kasıp kavurmaktayken, Ventotene adasında hapsedilmiş bir grup antifaşist entelektüel ve militan, “Özgür ve Birleşmiş bir Avrupa” için bir Manifesto yazdılar. Bu Manifesto, Avrupanın bütünleşmesi vizyonunu hiç kimsenin ihtimal dahi vermeyeceği bir zamanda başlattı. Bugün, fiilen, kültürel ve dini kimlikleri karşı karşıya getiren yeni bir küresel savaşın içinde yaşıyoruz; istikrar, büyüme ve ulusal çıkarlar adına halkların özgürlük ve adalet mücadelelerine set çeken; aileleri umutsuzluktan kaçmaya iten; ve İnsanları ve Doğa’yı birbirinin karşıtı haline getiren bir savaş. Bu uydurma savaşın en sıcak cephesi Akdeniz boyunca uzanıyor. İşte bu nedenle, “Özgür ve Birleşmiş bir Akdeniz” çağrısını temsil niyetindeki bu belgeyi, tam da hiç kimsenin bahse dahi girmeyeceği bir zamanda kaleme aldık.

Kendi irademiz, düşlerimiz ve ruhlarımızdan başlayarak ortak bir kaderi biçimlendirmeyi amaçlıyoruz. Nitekim, bu taslak Manifesto, bölgede yaşayan insanlarla paylaşılacak ve Akdeniz’in kaderini önemseyen yurttaşları kabil olabildiğince sürece dahil ederek tartışılacak, ve gelecekteki

ortak projelerimize ve siyasi kampanyalarımıza ilham kaynağı olacak. Bu istişare süreci bugünden başlayarak tam bir yıl sürecek.

Amacımız, bu süreçten doğacak Manifesto'nun, Özgür ve Birleşmiş Akdeniz için yeni girişimleri ve perspektifleri destekleyen bir itici güç oluşturmaktır. Ortak Bir Meclis olarak Akdeniz, bu bölge vatandaşlarının inisiyatiflerinden başlamalı ve hükümetlerimize ve kurumlarımıza uzanmalıdır. Halklarını niteleyen kültürel çeşitlilik üzerine kurulu, siyasi, sosyal ve ekonomik bütünleşme için yeni bir alan tasarlama azmiyle hareket etmeliyiz. Bu bakımdan, bağımsız sivil toplum, son dönemde Akdeniz'de özgürlük ve haysiyet uğrunda toplumsal hareketlerin ruhunu yeniden canlandırarak ve dini ve seküler kanatları bir araya getirerek geleceği hazırlamak, sosyo-ekonomik, siyasi ve kültürel sorunları çözmekte özel bir sorumluluğu sırtlanıyor.

Akdeniz bölgesinin bugün hak ettiği en iyi toplumsal miras budur. Artık Akdeniz'in bir kez daha aydınlanma, hümanizm, misafirperverlik ve ilerleme simgesi olarak dünya sahnesine adım atması zamanıdır.

Messina, Catania ve Reggio Calabria, Ekim 2017